

เปิด4ช่องว่างก.ม.จัดการ'ขยะ'
ท้องถิ่นมีอำนาจแต่ขาดการมีส่วนร่วม
> 18

เปิด4ช่องว่างก.ม.จัดการ'ขยะ' ท้องถิ่นมีอำนาจแต่ขาดการมีส่วนร่วม

● ทีมข่าวคุณภาพชีวิต
qualitylife4444@gmail.com
กรุงเทพธุรกิจ

จ ากผลการศึกษาปัญหาการจัดการขยะในประเทศไทย ช่องว่างของกฎหมาย “อ.ดร.ฤทธิ์ภักดิ์ กัลป์ยานภักดิ์” รองคณบดีสำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง กล่าวภายในการประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อข้อเสนอเชิงนโยบายและกฎหมายเพื่อการจัดการขยะอย่างยั่งยืนมุ่งสู่เศรษฐกิจหมุนเวียน โดยให้ข้อมูลว่า สถานที่ที่กำจัดขยะมูลฝอย 2562 มีสถานที่กำจัดที่ดำเนินการถูกต้อง 409 แห่ง คิดเป็น 15.34% ขณะที่สถานที่กำจัดที่ดำเนินการไม่ถูกต้อง 2,257 แห่ง 84.66% พอมีการดำเนินการไม่ถูกต้อง ทำให้มีการเกิดปัญหามากมายซ้ำซาก หลายปี เช่น ไฟไหม้บ่อขยะ มลพิษจากการกำจัดขยะที่ไม่ถูกต้อง นำเสียจากบ่อขยะสร้างผลกระทบต่อประชาชน ค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นพบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ค่าจัดการขยะ 13,000 ล้านบาท จัดเก็บได้ 2,300 ล้านบาท ขาดดุล 11,700 ล้านบาท กรุงเทพฯ ค่าจัดการขยะ 7,000 ล้านบาท จัดเก็บได้ 500 ล้านบาท ขาดดุล 6,500 ล้านบาท รวมค่าจัดการขยะ 20,000 ล้านบาท จัดเก็บได้ 2,800 ล้านบาท แต่ละปี

“ขยะ” ยังถือเป็นปัญหาที่หลายฝ่ายต้องร่วมกันจัดการอย่างเร่งด่วน
จากรายงานกรมควบคุมมลพิษ พบว่า ประเทศไทยสร้างขยะมากกว่าปีละ 27 ล้านตัน
แม้สัดส่วนการนำมาใช้ประโยชน์ในช่วงหลังจะเพิ่มขึ้นจากปี 2559
จำนวน 5.81 ล้านตัน เป็น 11.93 ล้านตัน ในปี 2563
แต่ก็ยังมีบางส่วนที่ได้รับการกำจัดไม่ถูกต้อง

หลายประเทศที่มีการออกแบบผลิตภัณฑ์
ตั้งแต่ผู้ผลิตสินค้าในการคำนึงถึงว่า
เมื่อเป็นขยะจะเป็นอย่างไร
แต่กฎหมายไทยยังไม่เป็นเช่นนั้น

รัฐบาลจะต้องให้เงินอุดหนุนเข้าไป (ขาดดุล)
17,200 ล้านบาท ซึ่งหากมีกฎหมาย
หรือระบบการจัดการขยะที่ดี ตัวเลข
อาจจะลดลงมาได้

ประเทศไทยใช้พ.ร.บ.รักษาความ
สะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย
ของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 และ พ.ร.บ.การ
สาธารณสุข พ.ศ. 2535 มีเนื้อหาสำคัญ
คือกำหนดให้ อปท. มีหน้าที่เก็บขน กำจัด
มูลฝอยชุมชน และกำหนดให้ท้องถิ่น
สามารถมอบหมายให้หน่วยงานของรัฐอื่น
จัดการแทนได้ หรือมอบให้เอกชนจัดการ
ขยะได้โดยขออนุญาตจาก อปท.

นอกจากนี้ ยังมี พ.ร.บ.ส่งเสริมและ
รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535
พ.ร.บ.จัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ต่าง ๆ และกฎหมายอื่นๆ เช่น พ.ร.บ.
ควบคุมการขายทอดตลาดและการของเก่า
พ.ศ. 2474 พ.ร.บ.การผังเมือง พ.ศ. 2562

และกฎหมายลูกบทที่เกี่ยวข้อง หลากหลาย
ฉบับในการกำหนดหลักเกณฑ์

จากการรวบรวมข้อคิดเห็นจากหลาย
ฝ่ายที่เกี่ยวข้องพบว่า ช่องว่างกฎหมาย
ทั้งหมด 4 เรื่อง คือ 1. กฎหมายซ้ำซ้อน
ทับซ้อน และยุ่งยากในการบังคับใช้เพราะมี
กฎหมายหลายฉบับ 2. กฎหมายไม่สมบูรณ์
ไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุมการจัดการขยะ
ในทุกขั้นตอนเพราะกฎหมายขยะประชาชน
มีส่วนสำคัญที่สุดในการจัดการ

“หลายประเทศที่มีการออกแบบ
ผลิตภัณฑ์ตั้งแต่ผู้ผลิตสินค้าในการ
คำนึงถึงว่าเมื่อเป็นขยะจะเป็นอย่างไร
แต่กฎหมายไทยยังไม่เป็นเช่นนั้น”

3. การขาดองค์การกลไกในการ
บริหารจัดการขยะแบบบูรณาการท้องถิ่น
ยังไม่มีช่องทางในการเข้าไปมีส่วนร่วม
ในการบริหารจัดการขยะมากเท่าที่ควร
4.การกำหนดให้ท้องถิ่นรับผิดชอบการจัดการ

ขยะชุมชน ซึ่งอาจมีปัญหาในท้องถิ่นที่มี
ขนาดเล็กหรืองบประมาณน้อย ท้องถิ่น
ขนาดเล็กไม่สามารถจัดการขยะบางอย่างได้
“ขยะเป็นเรื่องยากและใช้งบประมาณ
ต้องอาศัยความร่วมมือประชาชนและต้อง
เปลี่ยนพฤติกรรม ท้องถิ่นหลายแห่งยินดี
กำจัดขยะแต่ไม่มีพื้นที่และงบประมาณในการสร้าง
ระบบกำจัดขยะ”

ทั้งนี้หากมองในตัวกฎหมาย จะบอกว่า
เป็นอำนาจในท้องถิ่น แต่หากประชาชน
มีความก้าวหน้าในการจัดการกว่า การพิจารณา
กฎหมายต่อไป ก็อาจจะต้องดูตรงนี้ว่า
ท้องถิ่นควรจะทำอย่างไรได้บ้าง และอาจจะมี
องค์กรอื่นมาช่วยท้องถิ่นในการให้ความรู้
ทำให้ท้องถิ่นสามารถจัดการขยะสอดคล้อง

กับการจัดการขยะ
ของประชาชนได้
อาจจะเป็นโซลูชัน
ที่ดี ในทางกฎหมาย
อาจจะต้องสร้างกลไก
ระดมความช่วยเหลือ
ไม่ปล่อยให้ท้องถิ่น
โดดเดี่ยว ดังนั้นอาจจะ
มีการแก้ไขปรับปรุงต่อไป

กฎหมายการจัดการ ในต่างประเทศ

“อ.ปกรณ์ ปาลวงษ์พานิช” รองคณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ยกตัวอย่าง “กลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว” มีการจัดการขยะที่เป็นต้นแบบในหลายประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ผลิตภัณฑ์ที่ยั่งยืน เพิ่มพลังอำนาจให้แก่ ผู้บริโภคผลักดันภาคที่ใช้ทรัพยากรมากที่สุดและมีศักยภาพในการหมุนเวียนวัตถุดิบสูง ลดขยะให้น้อยลง

อย่างเช่นในยุโรปมีมาตรการต่างๆ ได้แก่ กำหนดน้ำหนัก และปริมาตรขั้นต่ำ ของบรรจุภัณฑ์ กำหนดอัตราของสารประกอบเคมี, บรรจุภัณฑ์ต้องเหมาะต่อการ Reuse Recycle , จำกัดปริมาณสารโลหะหนัก , เครื่องหมายเพื่อการคัดแยก

นอกจากนี้ ยังมีกฎหมาย RoHS Directive ในการป้องกันตั้งแต่ต้นทาง ให้ผู้ผลิตออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยวางแผนปี 2025 ยกเลิก การใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ทดแทนด้วยผลิตภัณฑ์ที่สามารถจะใช้งานได้ และตั้งเป้าปี 2030 บรรจุภัณฑ์พลาสติกทั้งหมดใน EU สามารถนำมา Recycle ได้

“เยอรมนี” เพิ่มสถานที่ทิ้งขยะ นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงลดปริมาณขยะเพื่อความ ยั่งยืน เชื่อมโยงสู่การผลิตใช้วงจรของผลิตภัณฑ์ให้คุ้มค่ามากขึ้นเป็นนโยบายใหญ่ ตัวอย่างเช่น กฎหมาย The Waste Management Act 2012 มีถึง 5 ลำดับชั้น ตั้งแต่ การป้องกันการเกิดขยะเตรียมการเพื่อรีไซเคิล รีไซเคิล วิธีฟื้นฟูอื่นๆ เช่น นำไปใช้เป็น พลังงาน และกำจัด เช่น ผังกลบ เเผ

“ญี่ปุ่น” การแยกขยะรีไซเคิล การสร้างความเข้าใจผู้บริโภค การอุดหนุนและ การขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตไปยังวงจรชีวิตของบรรจุภัณฑ์ (EPR) รวมถึงให้ ความสำคัญกับทุกภาคส่วนในการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของรัฐ ผู้ประกอบการ ประชาชน และองค์กรของรัฐในท้องถิ่นด้วยว่ามีหน้าที่อย่างไรในการจัดการขยะเหล่านั้น

สถานการณ์ของประเทศไทย

ข้อมูลกรมควบคุมมลพิษ พบว่า สถานการณ์การจัดการขยะในประเทศไทย ปริมาณขยะชุมชนปี 2559 จำนวน 27.06 ล้านตัน ปี 2560 จำนวน 27.37 ล้านตัน ปี 2561 จำนวน 27.93 ล้านตัน ปี 2562 จำนวน 28.71 ล้านตัน ปี 2563 จำนวน 27.35 ล้านตัน ขณะที่

ขยะที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ปี 2559 จำนวน 5.81 ล้านตัน ปี 2560 จำนวน 8.51 ล้านตัน ปี 2561 จำนวน 9.76 ล้านตัน ปี 2562 จำนวน

12.52 ล้านตัน ปี 2563 จำนวน 11.93 ล้านตัน

ขยะที่กำจัดถูกต้อง ปี 2559 จำนวน 9.57 ล้านตัน ปี 2560 จำนวน 11.69 ล้านตัน ปี 2561 จำนวน 10.85 ล้านตัน ปี 2562 จำนวน 9.81 ล้านตัน ปี 2563 จำนวน 11.19 ล้านตัน

ขยะที่ไม่ถูกต้อง ปี 2559 จำนวน 11.68 ล้านตัน

ปี 2560 จำนวน 7.17 ล้านตัน ปี 2561 จำนวน 7.32 ล้านตัน ปี 2562 จำนวน 6.38 ล้านตัน

ปี 2563 จำนวน 4.23 ล้านตัน ปริมาณขยะ ต่อคนต่อวัน ปี 2559 จำนวน 1.13 กิโลกรัม

ปี 2560 จำนวน 1.14 กิโลกรัม ปี 2561 จำนวน 1.15 กิโลกรัม ปี 2562 จำนวน 1.18 กิโลกรัม

สถานที่กำจัดขยะมูลฝอย 2562 มีสถานที่ กำจัดที่ดำเนินการถูกต้อง 409 แห่ง คิดเป็น

15.34% แบ่งเป็นรัฐ 343 แห่ง และเอกชน

66 แห่ง ได้แก่ ผังกลบแบบถูกต้อง 372 แห่ง

13.96% เตาเผาที่มีระบบบำบัดอากาศ

5 แห่ง 0.19% เตาเผาเพื่อผลิตพลังงาน 6 แห่ง

0.22% หมักทำปุ๋ย 6 แห่ง 0.22% กำจัดแบบ

เชิงกล-ชีวภาพ MBT 9 แห่ง 0.34% และ

เชื้อเพลิงขยะมูลฝอย (RDF) 11 แห่ง 0.41%

สถานที่กำจัดที่ดำเนินการไม่ถูกต้อง 2,257 แห่ง

84.66% แบ่งเป็นรัฐ 1,970 แห่ง เอกชน 287 แห่ง

ได้แก่ เตาเผา 2,130 แห่ง 79.90% เตาเผาไม่มี

ระบบบำบัดอากาศ 72 แห่ง 2.70% เตาเผาไม่

55 แห่ง 2.06%